

Sociālo darbinieku biedrība

Reģ.nr.40008105558

Sarkanmuižas dambis 21-138, Ventspils, LV-3601, tel. 26558276, e-pasts: sdbiedriba@gmail.com ; www.socialwork.lv

30.10.2020. Nr. 6

LR Valsts prezidentam E. Levitam
info@president.lv

LR ministru prezidentam K. Kariņam
vk@mk.gov.lv

LR Saeimas
Sociālo un darba lietu komisijas priekšsēdētājam A. Skridem
saeima@saeima.lv

LR Tiesībsargam J. Jansonam
tiesibsargs@tiesibsargs.lv

LR finanšu ministram J. Reiram
pasts@fm.gov.lv

LR labklājības ministrei R. Petravičai
lm@lm.gov.lv

Medijiem

Sociālo darbinieku biedrības atklātā vēstule politiķiem un valsts augstākajām amatpersonām - aicinājums novērst sociālo dienestu pārvēršanu par nodokļu inspektoriem

Cienījamie politiķi, valsts augstākās amatpersonas!

Sociālo darbinieku biedrība aicina apstādināt nepārdomāto un, ļoti iespējams, pretlikumīgo Finanšu un Labklājības ministriju iniciatīvu uzlikt pašvaldību sociālajiem dienestiem jaunu un neraksturīgu funkciju – vērtēt pašnodarbināto un mikrouzņēmuma nodokļa maksājumu atbilstību trūcīgas personas statusam vai sniegt apliecinājumu, ka viņa ienākumi ir nepietiekami, lai viņi varētu saņemt iespēju nemaksāt minimālās obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas. Ar iecerētajiem grozījumiem likumā "Par valsts sociālo apdrošināšanu" tiek paredzēta jauna funkcija pašvaldību sociālajiem dienestiem, kas pēc būtības ir nodokļu nomaksas kontrole - individuāls darbs ar ekonomiski aktīvu iedzīvotāju, proti, pašnodarbināto un mikrouzņēmuma nodokļa maksātāju, kura ienākumi ir zemāki par valstī noteikto minimālo algu jeb EUR 500,00 no nākamā gada. Pirms šāda priekšlikuma izstrādes NAV NOTIKUŠAS NEKĀDAS DISKUSIJAS ar profesionālajām apvienībām par šīs idejas lietderību, īstenojamību un jēgu.

Jau ir izskanējis ekspertu viedoklis, ka piedāvātie grozījumi izmaiņas likumā "Par valsts sociālo apdrošināšanu" ir vērtējami kā genocīds pret personām ar zemiem ienākumiem (īpaši lauku

novados un Latgalē)¹, ir pretrunā ar sociālās apdrošināšanas būtību, bet vienlaikus tas ir arī sociālajiem dienestiem un sociālā darba profesijai neatbilstošs uzdevums, kas degradē profesiju. Ierosinātie grozījumi likumā ne tikai paredz, ka pašnodarbinātajam vai mikrouzņēmuma maksātājam būs jāvēršas sociālajā dienestā, lai apliecinātu, ka ienākumi nesasniedz minimālo algu, tādējādi spiežot iziet birokrātisko trūcīgas personas statusa noteikšanas procesu arī tad, ja nav nepieciešama sociālā palīdzība, bet arī faktiski pārveido sociālos dienestus par Valsts ieņēmumu dienesta padotajiem - nodokļu inspektoriem. Tas būtiski transformē sociālā dienesta būtību, pārvēršot sociālos dienestus un sociālā darba speciālistus no atbalsta sniedzējiem par represīvu kontroles iestādi. Šāds priekšlikums ir pretrunā arī ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā noteikto, kā arī sociālā darba profesijas misiju un uzdevumiem - sniegt palīdzību, vairot cilvēka pašnoteikšanos un veicināt sociālo taisnīgumu.

Saskaņā ar Eurostat datiem 2019. gadā Latvijā kopā bija 95 600 pašnodarbinātas personas, savukārt Valsts ieņēmumu dienesta publicētā informācija liecina, ka 2019. gada IV ceturksnī valstī bija 29 292 pašnodarbinātas personas, kuras veic valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas. Vienkārši aprēķini rāda, ka, sliktākajā scenārijā, kuru izslēgt nevar neviens, no nākamā gada papildus vairāk nekā 66 tūkstoši personu vismaz reizi ceturksnī vērsīsies pašvaldību sociālajos dienestos, lai pierādītu, ka ienākumi ir zemāki nekā minimālā alga, skaidros iemeslus, kādēļ ienākumi ir tik zemi, kā arī būs spiesti veikt pagaidām vēl nedefinētus līdzdarbības pienākumus, lai tiktu atbrīvoti no plānoto minimālo valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu maksāšanas.

Saskaņā ar VSAA datiem 2019. gadā apmēram 110,6 tūkstošu no sociāli apdrošinātām personām darba ņēmēju un pašnodarbināto personu ienākumi jeb obligāto iemaksu objekts bija no 0,01 līdz 429,99 eiro mēnesī. Šo personu vidējais veicamo obligāto iemaksu objekts jeb gūtie ienākumi bija 218,76 eiro mēnesī. Salīdzinājumam vispārējā režīmā vidējie ienākumi vienam darba ņēmējam 2019. gadā bija 796 eiro mēnesī (saskaņā ar LPS sniegto informāciju). Līdz ar to tiek sagaidīts, ka aptuveni 110 000 personas varētu doties uz sociālajiem dienestiem 119 pašvaldībās.

Ieceres nesamērīgumu un neiespējamību to praktiski īstenot paspilgtina arī fakts, ka valstī katastrofāli trūkst sociālā darba speciālistu, kuri jau šobrīd strādā ar pārmērīgi lielu klientu skaitu, sniedzot sociālo atbalstu cilvēkiem, kuri paši nespēj sev palīdzēt - cilvēkiem ar invaliditāti, ģimenēm ar bērniem, bāreņiem, vecāka gājuma cilvēkiem u. c. Vidēji tas nozīmētu 924 jaunus klientus vienā pašvaldībā, kas sociālā darba speciālistiem sociālajos dienestos izpaustos papildus darba apjomā - 308 stundas ceturksnī jeb 102 konsultāciju stundas mēnesī, pieņemot, ka viena saruna notiek 20 minūtes (kaut gan ar jauniem klientiem šis laiks var būt pat līdz 1 stundai). Vidēji vienā pašvaldības sociālajā dienestā tas veidotu sociālā darba speciālista pusslodzi: darbu, kurš nebūtu sociālais darbs, bet nodokļu nomaksas izsekošanas darbs, pēc būtības pretējs sociālā darba uzdevumiem un ētikai. Apmēram 60 sociālā darba speciālisti Latvijas sociālajos dienestos veiktu šādu ar profesiju nesaistītu darbu.

Turklāt jau šobrīd, lai izpildītu kaut vai esošo Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma normu – viens sociālā darba speciālists uz 1000 iedzīvotājiem, valstī kopā trūkst 823 sociālā darba speciālistu! Uzliekot papildus ar profesiju nesaistītu birokrātisko slogu sociālā darba speciālistiem, Labklājības ministrija šo skaitu mākslīgi vēl palielina par 60, kas veido 883! Sociālo dienestu praksē tas nozīmē, ka 60 sociālā darba speciālisti, kuri varētu strādāt vidēji ar 30 aktīvām klientu lietām, jaunās funkcijas dēļ šo darbu nevarēs veikt. Tādējādi bez nepieciešamā atbalsta tiks atstātas 1800 ģimenes ar multiplām sociālām problēmām- vardarbība ģimenē, zemas vecāku prasmes, konfliktsituācijas, atkarības problēmas utt., kamēr sociālā darba speciālisti pildīs nodokļu inspektora funkciju.

1 <https://www.diena.lv/raksts/latvija/zinas/nodoklu-reforma-ka-ar-buldozeru-brauc-pa-vajakajiem-14250585>

Plānotā sociālajiem dienestiem neraksturīgās funkcijas noteikšana samazinās sociālā darba speciālistu, t.sk. sociālo darbinieku kapacitāti veikt profesionālās darbības pamatuzdevumus un pienākumus saskaņā ar profesijas standartu: identificēt un analizēt indivīda, ģimenes, grupas, kopienas sociālās problēmas, sekmēt to prevenci, sadarībā ar klientu un citu profesiju pārstāvjiem tās risināt, piesaistot vai radot atbilstošus resursus (finanšu, cilvēkresursus, organizāciju potenciālu u.c.); savā profesionālajā darbībā īstenot sociālo taisnīgumu, sekmēt klienta pašnoteikšanos, pārstāvēt klienta intereses. Aprēķinos balstīti argumenti jau ir sniegti šajā vēstulē iepriekš.

Turklāt nav saprotams, kādēļ Labklājības ministrija aicina izveidot jaunu funkciju, nevis ievērot to, kas jau ir noteikts likumā “Par Valsts ieņēmumu dienestu” un “Par nodokļiem un nodevām”, proti to, ka nodrošināt valsts nodokļu, nodevu un citu valsts noteikto obligāto maksājumu iekasēšanu Latvijas teritorijā ir Valsts ieņēmumu dienesta, nevis pašvaldību sociālā dienesta uzdevums. Savukārt, ja ir iecere šādām personām piedāvāt iespēju uzlabot savu kvalifikāciju, darba meklēšanas prasmes vai pārkvalificēties, lai integrētos pilna laika darba tirgū, to šobrīd saskaņā ar valsts pārvaldes funkciju sadalījumu nodrošina Valsts nodarbinātības aģentūra.

Sociālā dienesta uzdevums ir nodrošināt iedzīvotājiem nepieciešamos sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību, sniegt atbalstu iedzīvotājiem dažādu sociālo problēmu risināšanā, kā arī atbalstīt viņus krīzes situācijās. Tieši sociālie dienesti šogad, ārkārtējās situācijas laikā parādīja, ka neraugoties uz apdraudējumiem, ir gatavi turpināt darbu kopā ar mediķiem cilvēku dzīvības un veselības labā arī augsta epidemioloģiskā apdraudējuma apstākļos.

Sociālais dienests kā pašvaldības iestāde šo atbalstu sniedz kompleksi, iesaistot visus sociālā darba speciālistus, tāpēc jebkuras nepārdomātas izmaiņas ietekmē visu sociālā dienesta uzdevumu izpildi. Plānotā nodokļu nomaksas kontroles funkcija liks pārkāpt gan sociālā darba profesijas ētiskās, gan profesionālās robežas, jo ir pretrunā ar cilvēka cieņas un pašnoteikšanās principu, pilnībā sagraujot sociālā darbinieka profesionālo integritāti (kam ir veltīts nozīmīgs darbs un finanšu līdzekļi Labklājības ministrijas projektā “Profesionālā sociālā darba attīstība pašvaldībās”).

Plānojot būtiski palielināt sociālo dienestu noslodzi un birokrātisko slogu Labklājības ministrija faktiski neievēro sociālā darba vērtības, ētikas principus un arī labas pārvaldības principu, kas prasa valsts pārvaldes rīcību atbilstoši kompetencei, kā arī demonstrē pilnīgu necieņu pret sociālā darba speciālistiem. Diemžēl Labklājības ministrija, kam vajadzētu būt sociālā darba nozares politiskajam lobijam un aizsargam, ir izkārusi balto karogu un kapitulē absurda un FM terora priekšā.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, Sociālo darbinieku biedrība ir spiesta norādīt uz labklājības ministres un Labklājības ministrijas augstākās vadības nekompetenci, rīcības pretrunīgumu ar sociālā darba pamatprincipiem, sociālā dienesta būtību un, iespējams pat, ieceres prettiesiskumu, tāpēc LM vadība ir zaudējusi sociālā darba speciālistu, t.sk. sociālo darbinieku uzticību. Diemžēl šī nav pirmā reize, kad labklājības ministre un Labklājības ministrija sagatavo ar nozares speciālistiem neizdiskutētus un nozares speciālistu neatbalstītus priekšlikumus. Tādi ir arī valsts asistenta pakalpojums, ar kuru nav apmierināti ne tā saņēmēji, ne sniedzēji, ne pašvaldības, ne Labklājības ministrijas darbinieki, Deinstitutionālizācijas projekts, kas šobrīd cieš fiasko, Labklājības ministrijas vadības bezdarbība, lai atjaunotu mērķdotācijas sociālajiem darbiniekiem, kas strādā ar ģimenēm ar bērniem (šāda finansējuma pieprasījumu LM vadība pat neiesniedza MK, kaut arī vēlāk daudzi Saeimas deputāti centās situāciju labot), plānotā bērnu tiesību aizsardzības sistēmas reforma, kas zem skaļā nosaukuma slēpj tikai un vienīgi bāriņtiesu apvienošanas reformu, kas neko neuzlabos riska ģimeņu bērnu situāciju u.c. Uzskatām, ka šādu lēmumu pieņemšana bez diskusijas ar jomas profesionālus apvienojošām organizācijām un pretēji nozares speciālistu paustajam viedoklim ir nepieļaujama un ir pretrunā demokrātiskām vērtībām.

Pamatojoties uz augstāk minēto mēs pieprasām labklājības ministres Ramonas Petravičas demisiju un minētās ieceres steidzamu apturēšanu. Lūdzam apturēt Latvijas tautas nabadzīgākās iedzīvotāju daļas un sociālā darba speciālistu pazemošanu.

Mēs rosinām LR Ministru prezidentu K.Kariņa kungu un citas valsts amatpersonas aicināt uz tikšanos Sociālo darbinieku biedrības un Latvijas sociālo dienestu vadītāju apvienības pārstāvjus, lai pārrunātu vēstulē minēto situāciju un meklētu risinājumus, kas ir tiesiski, ētiski un pieņemami sociālā darba speciālistiem.

Informējam, ka gadījumā, ja šī absurdā un sociālos dienestus un sociālā darba speciālistus degradējošā iniciatīva netiks apturēta, tad Sociālo darbinieku biedrība kopā ar sadarbības partneriem būs spiesta organizēt piketus un citas protesta akcijas. Sociālie darbinieki līdz šim to nav darījuši. Lūdzu, nespiediet mums līdz tam nonākt.

Sociālo darbinieku biedrības valde

Valdes priekšsēdētāja

U.Lapskalna

Valdes priekšsēdētāja vietnieks

M.Moors

Valdes locekļi Ilze Fārneste, Sandra Darkēvica, Linda Ozola, Viesturs Kleinbergs, Rita Rindža